

parației puterilor în stat în România. În: Studii de drept românesc, 1991, nr. 3-4.

30. Zamfir C., Vlăsceanu L. Dicționar de sociologie. București: Editura Babel, 1993.

31. Zubco V. Curtea Constituțională – unica autoritate publică politico-jurisdicțională. Chișinău: F. E.-P. „Tipografia Centrală”, 2000.

32. Бантуш А. Некоторые проблемы взаимоотношения законодательной и исполнительной властей. В: „Успешная реформа – решающий фактор в совершенствовании экономической и правовой деятельности”. Материалы международной научно-теоретической конференции (29-30 ноября 2000, г. Кишинэу), 2001.

33. Боршевский А. П. Обучение демократии. Учебно-методическое пособие. Кишинэу: Изд. Pontos, 2008.

34. Кырнац Т. Принцип разделения властей в Конституции Республики Молдова 1994 года. В: Закон и Жизнь, 2003, № 5.

35. Чиркин В. Е. Государствоведение. Учебник. Москва: Юристъ, 1999.

EFECTELE STĂRILOR MODIFICATOARE (DE AGRAVARE ȘI/SAU DE ATENUARE) ÎN PROCESUL DIFERENȚIERII ȘI INDIVIDUALIZĂRII PEDEPSEI PENALE

Mihai STĂVILĂ,
doctor în drept

SUMMARY

The legislative from the Republic of Moldova provides different modifying circumstances of criminal punishment. Within these circumstances, the aggravating circumstances and/or extenuating circumstances are included, as well as aggravating and mitigating factors. Moreover, if, within the context, the rule of an accumulation of aggravating and extenuating circumstances was superficially regulated by means of effects of criminal punishment, then the specific of the effects of an aggravating and/or extenuating circumstances accumulation of criminal punishment has not been determined in any way by means of the institution of criminal punishment differentiation. In this behalf, the elaborated research material determines certain incoherence on this count and suggests a certain viable mechanism in the case of modifying states establishment (aggravating or extenuating) of criminal punishment within the required limits of a differentiation of these legal sanction categories.

Keywords: circumstance, state, extenuating, aggravating, individualization, differentiation, criminal punishment, inchoate offence, recidivism of crimes, crimes accumulation, cumulative sentences

REZUMAT

Legiuitorul din Republica Moldova prevede diferite împrejurări modificatoare de pedeapsă penală. În limitele acestor împrejurări se includ circumstanțele atenuante și cele agravante, precum și stările de atenuare și de agravare. Și dacă, în context, regula unui concurs de circumstanțe atenuante sau agravante a fost reglementată superficial prin intermediul efectelor asupra pedepsei penale, atunci specificul efectelor unui concurs de stări de atenuare și/sau de agravare a pedepsei penale nu a fost determinat în niciun mod prin intermediul instituției diferențierii pedepsei penale. În acest sens, studiul științific efectuat constată anumite incoerențe în acest sens și propune un anumit mecanism viabil în cazul stabilirii stărilor modificatoare (atenuante sau agravante) de pedeapsă penală în limitele necesare a unei diferențieri a acestor categorii de sancțiuni juridice.

Cuvinte-cheie: circumstanță, stare, atenuantă, agravantă, individualizare, diferențiere, pedeapsă penală, infracțiune neconsumată, recidivă de infracțiuni, concurs de infracțiuni, cumul de sentințe

Introducere. După cum subliniază, pe bună dreptate, cercetătorul român V. Păvăleanu, ”individualizarea pedepselor reprezintă una dintre cele mai importante și sensibile operațiuni juridice de a cărei acuratețe depinde în mod direct reușita procesului de îndreptare și recuperare a condamnatului” [2, p. 406]. În acest sens, legislația penală pune ori urmează să pună la dispoziție un mecanism de diferențiere a pedepsei penale, asigurându-se, astfel, o perfectă individualizare a pedepsei penale.

În viziunea noastră, cu cât acest proces de diferențiere a pedepsei este mai bine conturat normativ, cu atât individualizarea poate lua o formă obiectivă mai aproape de perfecțiune. Or implicarea factorului subiectiv poate determina o diferență de la caz la caz, diferență ce se impune a fi cât de posibil obiectivizată normativ.

Este certă necesitatea unui studiu sistematizat în materia efectelor pe care le au circumstanțele atenuante și cele agravante în dreptul penal, în legătură intrinsecă cu

alte împrejurări modificatoare de pedeapsă penală. Mai cu seamă că legiuitorul din Republica Moldova nu reglementează și o anumită ordine de aplicare a împrejurărilor (circumstanțe și stări) modificatoare de pedeapsă penală, admitând posibilitatea angajării unei practici judiciare neuniforme, iar ca efect – implicarea încălcării principiului nediscriminării judiciare.

Scopul studiului de față este analiza efectelor stărilor modificatoare (de atenuare sau de agravare) de pedeapsă penală: *încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției; infracțiunile atipice, în forma pregătirii ori tentative de infracțiune; minoritatea; recidiva infracțională; infracțiunile atipice în forma participației penale; concursul de infracțiuni; cumulul de sentințe; executarea hotărârii unui stat străin.*

Metode aplicate: istorică, logică, comparativă, sistematică.

Rezultate obținute și discuții. În conformitate cu art. 75 din Codul penal (C.pen.) al RM, „persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în PS a C.pen. și în strictă conformitate cu dispozițiile PG a C.pen. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de: gravitatea infracțiunii săvârșite, motivul acesteia, persoana celui vinovat, circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, condițiile de viață ale familiei acestuia. O pedeapsă mai aspră, din numărul alternativelor prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește **numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei** (n.a.: *O mare parte a infracțiunilor nu prevăd mai multe pedepse alternative în conținutul sancțiunii normei penale, fapt pentru care o asemenea*

diferențiere a priori devine ineficientă și inechitabilă). Pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, pedeapsa se aplică minorului numai dacă se apreciază că luarea măsurii cu caracter educativ nu este suficientă pentru corectarea minorului”. [1]

Prin examinarea sistematică a textului cap. VIII C.pen. al RM se constată faptul că individualizarea pedepsei penale are loc prin anumite stări modificatoare (de atenuare sau de agravare) a pedepsei penale și prin anumite circumstanțe (atenuante sau agravante) cu același efect. Criteriile generale de individualizare a pedepsei penale sînt într-o anumită măsură sau urmează a fi reflectate în limitele circumstanțelor atenuante sau agravante. Or în alt mod nu se cunoaște, de exemplu, cum vor fi luate în vedere *condițiile de viață ale familiei celui vinovat* în procesul de individualizare a pedepsei penale decît în sensul unor circumstanțe atenuante.

Constatarea celor anunțate determină și concluzia după care, în limitele altor criterii generale de individualizare a pedepsei penale, decît circumstanțele atenuante și agravante, se regăsesc și anumite stări modificatoare de pedeapsă.

În opinia noastră, **starea modificatoare de pedeapsă penală constituie o situație juridică prevăzută de legea penală, alta decît prezența circumstanțelor agravante ori atenuante, care admite modificarea modelului abstract al pedepsei penale, în sensul atenuării ori agravării pedepsei penale, în baza unor situații juridice prescise.**

V. Păvăleanu subliniază că instituția individualizării pedepsei este reglementată de Titlul III, cap. V din noul Cod penal al României (art. 74-106). Aceste dispoziții se completează cu cele privind individualizarea pedepsei în cazul stărilor de agravare (concursul de infracțiuni, infracțiunea continuată) sau de atenuare (tentativa, minoritatea).

Dispozițiile privind individualizarea pedepselor sînt aplicabile și celorlalte sancțiuni de drept penal, respectiv măsurilor de siguranță și măsurilor educative [2, p. 406]. De asemenea, se menționează că dispozițiile privind individualizarea pedepselor vor fi aplicate și în cazul răspunderii penale a persoanei juridice [2, p. 407].

În acest rol, potrivit legislației penale a Republicii Moldova, apar următoarele stări:

a) **Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției** (art. 80 C.pen. al RM). Incoerența, în acest demers de previziune normativă, este constatată la nivelul dublării unei stări de atenuare a pedepsei penale prin prisma și a unei circumstanțe atenuante. Or indicarea expresă în textul art. 76 alin. (1) lit. f) C.pen. al RM a circumstanței atenuante „(...) recunoașterea vinovăției”, care impune efecte potrivit art. 78 C.pen. al RM, reiterează starea de atenuare a pedepsei prevăzută de art. 80 C.pen. al RM. Or efectele sînt diferite, acestea intervenind, în același timp, sub aspectul unei stări de atenuare a pedepsei și a unei circumstanțe atenuante.

b) **Infracțiunile atipice, în forma pregătirii ori tentativei de infracțiune** (art. 81 C.pen. al RM).

c) **Minoritatea**. Art. 76 alin. (1) lit. b) C.pen. al RM prevede că „la stabilirea pedepsei penale se consideră circumstanță atenuantă **săvârșirea infracțiunii de către un minor**”. În conformitate cu art. 79 alin. (1) C.pen. al RM, „minoratul persoanei care a săvârșit infracțiunea se consideră **circumstanță excepțională**”. În ansamblu, legislația penală prevede minoratul ca o stare de atenuare a pedepsei penale. Însă mecanismul pus la dispoziție, prin identificarea minorității ca circumstanță atenuantă, ca circumstanță excepțională și ca stare de atenuare a pedepsei, nu este suficient de uniformizat. În acest sens, considerăm că procesul de diferențiere a pedepsei penale în cazul mi-

norității trebuie să ia în calcul doar această împrejurare în calitate de stare de atenuare, efectele derogând de la regulile și criteriile stabilite în această stare modificatoare de pedeapsă penală.

În opinia noastră, efectele stării de minoritate urmează a avea mai mult caracter de diferențiere, după cum este prevăzut în alte legislații penale, dar nu numai efect de individualizare. Conform Codului penal al României în vigoare (art. 114), „față de minorul care, la data săvârșirii infracțiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate. Față de acest minor se poate lua o măsură educativă privativă de libertate în următoarele cazuri: **a)** dacă a mai săvârșit o infracțiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat; **b)** atunci când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață” [3].

d) Recidiva infracțională (art. 82 C.pen. al RM). Caracterul reiterativ al împrejurării descrise în calitate de circumstanță agravantă (art. 77 alin. (1) lit. a) C.pen. al RM) și ca stare de agravare a pedepsei penale duce la anumite imperfecțiuni ca efect al acestor împrejurări de modificare a pedepsei.

e) Infracțiunea atipică în forma participației penale (art. 83 C.pen. al RM). Lipsa unui mecanism eficient de diferențiere a pedepsei penale în cazul participației la infracțiune lasă fără acoperire acest segment al individualizării, regulile și criteriile admise fiind conforme circumstanțelor agravante ale infracțiunii. Adică, potrivit art. 77 alin. (1) lit. c) C.pen. al RM, „la stabilirea pedepsei se consideră circumstanță agravantă săvârșirea infracțiunii prin orice formă de participație”.

f) Concursul de infracțiuni (art. 84 C.pen. al RM).

g) Cumulul de sentințe (art. 85 C.pen. al RM).

h) Executarea hotărârii unui stat străin (art. 86 C.pen. al RM).

În acest sens, analiza stărilor de modificare a pedepsei prevăzute de legea penală a Republicii Moldova evidențiază anumite categorii, în particular:

A. După caracterul condiționării existenței capacității de modificare a pedepsei prin intermediul stării prevăzute:

- stări necondiționate de modificare a pedepsei penale (art. 86 C.pen. al RM);

- stări condiționate de modificare a pedepsei penale (art. 82 C.pen. al RM).

B. După efectul general al stării modificatoare de pedeapsă penală:

- stări cu efect atenuant (art. 80 C.pen. al RM);

- stări cu efect agravant (art. 82 C.pen. al RM).

C. După caracterul efectului special prevăzut în limitele diferențierii penale și aplicabil în proces de individualizare:

- anumite limite de pedeapsă prevăzute ca efect al includerii în acțiune a stării modificatoare de pedeapsă (art. 81 C.pen. al RM);

- lipsa unor repere identificate în proces de diferențiere a pedepsei penale, alegația fiind admisă în limitele sancțiunii prevăzute de articolul corespunzător din PS a C.pen. al RM, care prevede infracțiunea săvârșită (art. 83 C.pen. al RM).

D. După prevederea aceleiași împrejurări în calitate de stare modificatoare (cu efect atenuant și/sau agravant) de pedeapsă penală și în calitate de circumstanță atenuantă și/sau agravantă:

- împrejurare care este prevăzută ca stare modificatoare ca circumstanță atenuantă sau agravantă;

- împrejurare prevăzută doar ca stare modificatoare de pedeapsă penală;

- împrejurare prevăzută doar ca circumstanță de atenuare sau de agravare.

Varianta tipică de comitere a infracțiunii (săvârșirea acesteia de către autor, aflată la etapa consumată) este însoțită, de multe ori, de realizarea activităților infracționale în formă atipică. În acest context, putem invoca ideea existenței unei infracțiuni aflate la etapa actelor preparatorii (art. 26 alin. (1) C.pen. al RM – ”înțelegerea prealabilă de a săvârși o infracțiune, procurarea, fabricarea sau adaptarea mijloacelor ori instrumentelor, sau crearea intenționată, pe altă cale, de condiții pentru săvârșirea ei dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, infracțiunea nu și-a produs efectul”, ori a tentativei de infracțiune (art. 27 C.pen. al RM – ”acțiunea sau inacțiunea intenționată îndreptată nemijlocit spre săvârșirea unei infracțiuni dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, aceasta nu și-a produs efectul”).

În limitele unei variante tipice a infracțiunii se încadrează și cele descrise de către legiuitor prin intermediul unor componente formal-reduse de infracțiune. Or varianta atipică a infracțiunii denotă posibilitatea încadrării faptei infracționale prin intermediul invocării obligatorii a normei PS a C.pen. al RM, cu trimitere la art. 26 sau 27 C.pen. al RM, ori la art. 42 C.pen. al RM. De asemenea, stabilim că nu toate infracțiunile reglementate normativ pot fi susceptibile de a avea faze de desfășurare. În acest sens, conform art. 26 alin. (2) C.pen. al RM, „răspunderii penale și pedepsei penale sînt supuse numai persoanele care au săvârșit pregătirea unei infracțiuni mai puțin grave, grave, deosebit de grave sau excepțional de grave” [1]. Adică, pregătirea de infracțiune, în cazul infracțiunilor ușoare (art. 16 alin. (2) C.pen. al RM – ”faptele pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de pînă la 2 ani inclusiv”) – nu este supusă răspunderii penale și pedepsei penale.

Însă, în context, se impune sublinierea faptului: doar în cazul în care această pregătire de infracțiune ia forma atipică, și nu este conturată, de legea penală, ca o formă infracțională tipică.

În ideea individualizării pedepsei penale pentru forma atipică a activității infracționale în varianta pregătirii de infracțiune ori tentativei infracționale, atipică devine și categoria sancțiunii posibile de aplicat.

Potrivit art. 81 C.pen. al RM, „mărimea pedepsei pentru pregătirea de infracțiune **ce nu constituie o recidivă** nu poate depăși jumătate din maximul celei mai aspre pedepse prevăzute la articolul corespunzător din PS a C.pen. pentru infracțiunea consumată. Mărimea pedepsei pentru tentativă de infracțiune **ce nu constituie o recidivă** nu poate depăși trei pătrimi din maximul celei mai aspre pedepse prevăzute la articolul corespunzător din PS a C.pen. pentru infracțiunea consumată. *Pentru pregătirea de infracțiune și tentativa de infracțiune detențiunea pe viață nu se aplică*” [1].

Din sensul normativ adoptat prin art. 81 C.pen. al RM stabilim anumite reguli, în special:

- ”Pregătirea de infracțiune și tentativa infracțională sînt niște forme atipice în raport cu infracțiunea consumată.

- Pedepsa penală este diferențiată în cazul acestor forme atipice ale infracțiunii și ia (*n.a. Mai bine zis, ar trebui să capete întotdeauna*), de asemenea, o coloratură atipică.

- Această diferențiere a pedepsei penale poate avea contur individualizat doar cu condiția că infracțiunea săvîrșită în fază atipică nu constituie o recidivă”; de altfel, în cazul în care este nuanțată prezența recidivei infracționale, efectele diferențierii pedepsei penale nu sînt de natură a individualiza pedeapsa penală.

- ”Pedeapsa penală este diferen-

țiată în cazul în care este o infracțiune atipică după faza de desfășurare, prin limita maximă ori pedeapsa maximă aplicabilă, nu și prin minimumul special prevăzut.

- Caracterul atipic al pedepsei penale pentru infracțiunea comisă la etapa pregătirii ori tentativei reiese din faptul că în varianta pregătirii pedeapsa se conturează a fi cea mai blîndă, în cazul tentativei – de nivel mediu, iar infracțiunea consumată prevede o pedeapsă mai aspră comparativ cu pregătirea și tentativa posibilă de identificat”. Însă, în niciun caz nu se poate constata în raport cu aceeași faptă infracțională prezența unei pregătiri, tentative, infracțiuni consumate, regulile concurenței normei penale dictînd posibilitatea calificării faptei ca un întreg. Adică, infracțiunea consumată, în raport cu pregătirea de infracțiune și tentativa infracțională, constituie un întreg, acestea din urmă fiind părți ale acestui întreg. În același raport de subordonare logică se află și pregătirea, și tentativa de infracțiune, prima avînd calitate de parte în raport cu cea din urmă.

- ”Pentru pregătirea de infracțiune și tentativa infracțională nu poate fi aplicată pedeapsa detențiunii pe viață”.

În viziunea noastră, această stare modificatoare de pedeapsă, care are caracter de atenuare a pedepsei, poate fi aplicabilă, de rînd cu alte stări de asemenea gen, la o etapă inițială a procesului de individualizare a pedepsei penale. Însă această regulă urmează a fi prevăzută expres în conținutul normelor care prescriu regulile de diferențiere a acestei pedepse. Or posibilitatea haotică de a aplica, de fiecare dată, în mod diferit stările modificatoare de pedeapsă, precum și circumstanțele de atenuare și/sau de agravare a pedepsei penale indică la un mecanism nu prea eficient. Cu alte cuvinte, după cum subliniază unii autori ruși (B.C.Комиссаров, P.X. Якупов), ”aranjarea sancți-

unilor oferă instanței de judecată posibilități largi de individualizare a pedepsei. Însă alegerea pedepsei concrete și a mărimii acesteia are loc în baza unor aprecieri haotice ale instanței” [4, p. 94-95].

În același demers de cercetare a textelor normative, nu sîntem promotorii soluției adoptate de către legiuitorul Republicii Moldova de a pune în seama posibilității de individualizare a pedepsei penale în forma atipică a pregătirii ori tentativei infracționale existența/inexistența stării și circumstanței agravante de recidivă infracțională. Or, pentru existența acestei din urmă stări de agravare a pedepsei, sancțiunea aplicată se majorează, însă forma atipică nu dictează posibilitatea aplicării unei pedepse atipice, ci a unei tipice. Din aceste rațiuni, considerăm adecvată, în sens de individualizare a pedepsei penale, excluderea din conținutul art. 81 C.pen. al RM a sintagmei „ce nu constituie o recidivă”. Astfel, se va proceda la o singură posibilitate de individualizare a pedepsei penale în raport cu o singură stare modificatoare de asemenea pedeapsă. În caz contrar, recidiva pune în acțiune efectele sale, fără a se lua în considerație efectele stării de atenuare a pedepsei penale.

De asemenea, efectele individualizării pedepsei penale în raport cu starea atenuantă de comitere a infracțiunii neconsumate pot fi diferite. De exemplu:

- **În unele cazuri, efectele stării atenuante a infracțiunii neconsumate pot determina încadrarea pedepsei penale rezultate în limitele articolului PS a C.pen., fiind posibilă individualizarea pedepsei penale și ca efect al unor circumstanțe atenuante ori agravante.** De exemplu, art. 171 alin. (2) C.pen. prevede pedeapsa pentru infracțiunea consumată – *închisoare de la 5 la 12 ani*. Ca urmare a efectelor stării atenuante a infracțiunii consumate stabilim următoarele posibilități de aplicare

a pedepsei penale: pentru pregătire de infracțiune (art. 26, 171 alin. (2) C.pen. al RM) – *închisoare de la 5 la 6 ani*; pentru tentativă de infracțiune (art. 27, 171 alin. (2) C.pen. al RM) – *închisoare de la 5 la 9 ani*.

- **În unele cazuri, efectele stării atenuante a infracțiunii neconsumate pot determina încadrarea pedepsei penale rezultate în limitele articolului PS a C.pen., fără posibilitatea individualizării pedepsei penale pentru pregătirea de infracțiune ca urmare a efectelor circumstanțelor atenuante ori agravante.** De exemplu, art. 151 alin. (1) C.pen. prevede pedeapsa pentru infracțiunea consumată – *închisoare de la 5 la 10 ani*. Ca urmare a efectelor stării atenuante a infracțiunii consumate stabilim următoarele posibilități de aplicare a pedepsei penale: pentru pregătire de infracțiune (art. 26, 151 alin. (1) C.pen. al RM) – *închisoare de 5 ani*; pentru tentativă de infracțiune (art. 27, 151 alin. (1) C.pen. al RM) – *închisoare de la 5 la 7 ani și 6 luni*.

- **În unele cazuri, efectele stării atenuante a infracțiunii neconsumate pot determina coborârea limitei pedepsei mai jos decât minimul special doar pentru o formă atipică (pregătirea de infracțiune), o ulterioară individualizare a pedepsei penale ca urmare a efectelor circumstanțelor atenuante ori agravante fiind imposibilă.** De exemplu, art. 145 alin. (1) C.pen. prevede pedeapsa pentru infracțiunea consumată – *închisoare de la 10 la 15 ani*. Ca urmare a efectelor stării atenuante a infracțiunii consumate stabilim următoarele posibilități de aplicare a pedepsei penale: pentru pregătire de infracțiune (art. 26, 145 alin. (1) C.pen. al RM) – *închisoare de 7,5 ani*; pentru tentativă de infracțiune (art. 27, 145 alin. (1) C.pen. al RM) – *închisoare de la 10 la 11 ani și 3 luni*.

- **În unele cazuri, efectele stării atenuante a infracțiunii neconsumate pot determina coborârea**

limitei pedepsei mai jos decât minimul special pentru toate formele infracțiunii atipice, o ulterioară individualizare a pedepsei penale ca urmare a efectelor circumstanțelor atenuante ori agravante fiind imposibilă. De exemplu, art. 187 alin. (5) C.pen. prevede pedeapsa pentru infracțiunea consumată – *închisoare de la 12 la 15 ani*. Ca urmare a efectelor stării atenuante a infracțiunii consumate stabilim următoarele posibilități de aplicare a pedepsei penale: pentru pregătire de infracțiune (art. 26, 187 alin. (5) C.pen. al RM) – *închisoare de 7,5 ani*; pentru tentativă de infracțiune (art. 27, 187 alin. (5) C.pen. al RM) – *închisoare de 11 ani și 3 luni*.

Aceste posibilități diferite de diferențiere a pedepsei penale de la caz la caz, cu ulterioara individualizare inefficientă și cu efecte diferite, nu sînt, în opinia noastră, justificate. Legiuitorul urma a se concentra, la diferențierea pedepsei penale în cazul infracțiunii neconsumate, nu numai pe limitele maxime ale pedepsei penale stabilite de PS a C.pen. al RM, ci și pe limitele minime. Or infracțiunea neconsumată este o formă atipică a infracțiunii și, ca fază de realizare, anticipează întotdeauna infracțiunea consumată.

În contextul dat, considerăm că pentru o reușită individualizare a pedepsei penale în cazul infracțiunii neconsumate este logică preluarea ideii legiuitorului român, care determină prin art. 33 alin. (2) C.pen. al României că „tentativa se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată, ale cărei **limite se reduc la jumătate**” [3]. În acest sens, legiuitorul român calculează și admite eventuala individualizare a pedepsei penale și ca efect al altor stări și circumstanțe modificatoare de pedeapsă penală în eventualitatea unei individualizări eficiente a pedepsei penale. Adică ne rali-

em la opinia autorului V. Păvăleanu, care subliniază că „exigențele impuse de principiul legalității nu se rezumă numai la cerința ca individualizarea pedepsei să se facă în limitele unui cadru legal, ci mai este necesar ca această individualizare să se realizeze și prin folosirea unor mijloace și pe baza unor criterii generale de apreciere” [2, p. 408]. Legislația penală a Republicii Moldova, deși pune în acțiune anumite criterii generale de diferențiere și eventuală individualizare a pedepsei penale, obiectele acestor acțiuni nefiind bine catalogate pot determina ineficiența procesului de individualizare a pedepsei. Din aceste considerente, sîntem promotorii unor criterii și mijloace care ar contura efecte egale și proporționale în raport cu diferitele forme de manifestare a infracțiunilor atît în proces de diferențiere, cît și în proces de individualizare.

Concluzii. Starea modificatoare de pedeapsă penală constituie o situație juridică prevăzută de legea penală, alta decît prezența circumstanțelor agravante ori atenuante, care admite modificarea modelului abstract al pedepsei penale în sensul atenuării ori agravării pedepsei penale, în baza unor situații juridice prescise.

În rolul de stări de atenuare a pedepsei penale, potrivit legislației penale a RM, apar: încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției; infracțiunile atipice, în forma pregătirii ori tentativei de infracțiune; minoritatea.

În vederea eficientizării procesului de diferențiere a pedepsei penale în eventualitatea asigurării unei individualizări echitabile, se impune necesitatea operării anumitor modificări în cadrul normativ, în special:

- modificarea art. 75 C.pen. al RM, inclusiv prin prevederea consecutivității individualizării pedepsei penale în cazul coexistenței împrejurărilor modificatoare de pedeapsă penală (circumstanțe atenu-

ante/agravante și stări de atenuare/agravare) după cum urmează: stările de atenuare (în ordinea: pre-gătirea de infracțiune, tentativa de infracțiune, minoritatea, acordul de recunoaștere a vinovăției), circumstanțele atenuante, circumstanțele agravante, stările de agravare (în ordinea: participația penală, recidiva infracțională, concursul de infracțiuni, cumulul de sentințe);

- excluderea din conținutul art. 81 C.pen. al RM a sintagmei „ce nu constituie o recidivă”;

- modificarea art. 81 și 83 C.pen. al RM, inclusiv prin individualizarea pedepsei reieșind din limitele maximă și minimă ale sancțiunii prevăzute de PS a Codului penal.

Recenzent:

Viorel V. BERLIBA,
dr. hab., conf. univ.

Referințe bibliografice

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74 din 14.04.2009, art. 195.

2. Păvăleanu V. Drept penal general. Conform noului Cod penal. București: Universul Juridic, 2012, 504 p.

3. Noul Cod penal al României. Intrat în vigoare la 01.02.2014. http://www.avocatnet.ro/User-Files/articleFiles/1391378400_codul%20penal%20actualizat.pdf

4. Уголовное наказание в вопросах и ответах. Под ред. В.С. Комиссарова, Р.Х. Якупова. Москва: Зерцало, 1998, 416 с.

CONTROLUL PARLAMENTAR: CONCEPT, FORME ȘI IMPORTANȚĂ

Viorel ALBU,

doctorand, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

Article includes a study on the concept of parliamentary control, in order to elucidate its essence and features, identify forms of control exercised by Parliament and argumentation the significance of its function in the current system of organization and functioning of state power.

Keywords: parliament, control, parliamentary control, executive, separation of power

REZUMAT

Articolul cuprinde un studiu asupra conceptului de control parlamentar, în vederea elucidării esenței și trăsăturilor acestuia, identificării formelor de control exercitate de către parlament și argumentării semnificației funcției date în sistemul actual de organizare și funcționare a puterii în stat.

Cuvinte-cheie: parlament, control, control parlamentar, executiv, separația puterii

Introducere. Din întreaga experiență social-istorică rezultă că activitatea de **control**, în general, este o constantă a spiritului pragmatic și rațional, care își propune – prin operațiuni specifice, complexe și specializate – să verifice și să valorizeze efectele manifestărilor acțiunii umane la nivelul societății organizate [14, p. 43].

În prezent, în societate coexistă mai multe forme de control. Fiecare poartă amprenta specificității domeniului în care acționează, deoarece trebuie să răspundă comandamentelor impuse de factorii de decizie, avînd în vedere sarcinile și scopurile urmărite. Însă, indiferent de sfera și specificul controlului, cert rămîne faptul că acesta reprezintă un mijloc de cunoaștere a realității și de corectare a erorilor, cu scopul asigurării eficacității, legalității și oportunității activităților umane [18, p. 15].

În sens larg, controlul este un element important al actului de conducere socială care urmează, în mod firesc, celui de aplicare a deciziei, indiferent de natura acesteia – politică, economică, administrativă etc. [3, p. 14]. Prin urmare, putem susține că controlul este inerent activității oricărei autorități statale,

neconstituind o excepție în acest sens nici parlamentul.

Mai mult, în prezent, în toate țările din lume, *controlul parlamentar* reprezintă una dintre laturile cele mai importante ale activității parlamentare [13, p. 134]. Unii cercetători concretizează în acest sens că controlul parlamentar asupra activității altor organe ale statului, precum și asupra executării legilor trebuie să fie unul dintre principalele direcții ale activității parlamentului [43, p. 18].

Astfel, exercitarea controlului ocupă un loc distinct în activitatea oricărui parlament din lume. Desigur, volumul real de competențe al parlamentelor în sfera controlului depinde de mai mulți factori, precum: forma de guvernămînt, regimul politic, structura de stat, tradițiile istorice etc. Cu toate acestea, oricărui parlament îi sînt inerente competențe de control, dat fiind faptul că: este organul în care sînt reprezentate diferite interese sociale și politice; activează, de regulă, deschis, adică în mod public; se află într-un contact permanent cu diferite organe ale statului și cu cetățenii datorită activității deputaților în circumscripțiile teritoriale; are competența de a forma diferite